

СУТНІСТЬ ТА ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

ЛЯШЕНКО Р. В.

дисертант зі спеціальності «Менеджмент»

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Житомирський національний агроекологічний університет

м. Житомир, Україна

В сучасних умовах розвитку світової, міжнародної, національної та регіональної економіки підприємство розглядається як відкрита система (переважно економічна), яка взаємодіє з іншими системами різного рівня [1]. Такий підхід породжує необхідність управління суб'єктом господарювання частиною системи. У цьому випадку необхідно зважити на різні наукові думки, щодо визначення сутності терміну «система» у співвідношенні підприємства до його діяльності, де можна виділити два ключові підходи:

– розглядаються суб'єкти господарювання як системи, яка складається з певних елементів (підсистем, компонентів), об'єднаних у підрозділи [3]. Цей підхід умовно можемо називати «структурним»;

– розглядаються суб'єкти господарювання як системи, де взаємозв'язок та взаємовплив його елементів відбувається в процесі функціонування підприємства [4]. Цей підхід умовно називаємо «функціональним».

Ми вважаємо, що обидва підходи потрібно доповнити, оскільки: підприємство взаємодіє із зовнішнім середовищем; функціонування суб'єкта господарювання повинно бути спрямоване на його розвиток та досягнення коротко-, середньо-, довгострокових цілей. Виходячи із зазначеного вище, підприємство, як система, являє собою певну взаємопов'язану ієрархічну структуру його елементів (підсистем), які взаємодіють між собою та зовнішнім середовищем з метою забезпечен-

ня розвитку суб'єкта господарювання та досягнення його коротко-, середньо- довгострокових цілей.

Ефективне функціонування підприємства, як системи, вимагає відповідного управління, яке, виходячи з наведеного вище визначення системи, дозволяє дати таке визначення: «Управління системою на підприємстві – це формування набору впорядкованих управлінських впливів відповідного управління суб'єктів господарювання щодо функціонування взаємопов'язаної ієрархічної структури елементів (підсистем) суб'єкта господарювання, які взаємодіють між собою та зовнішнім середовищем з метою забезпечення його розвитку та досягнення коротко-, середньо-, довгострокових цілей бізнесу».

Виходячи з сформованих визначень, ми відзначаємо взаємозв'язок між управлінням системою із стратегічним управлінням, оскільки встановлення та досягнення довгострокових цілей підприємства є частиною стратегічного управління. Таким чином, ми можемо відзначити значний вплив системного управління на стратегічне управління та стратегічний розвиток підприємства в умовах невизначеності та ризику.

Вивчення управління системою вимагає її коротких теоретичних характеристик (табл. 1).

Таблиця 1

Короткий теоретичний опис системного управління підприємством

Елемент	Опис елемента
1	2
Функція	Забезпечення підвищення ефективності діяльності підприємства як системи в процесі досягнення коротко-, середньо-, довгострокових цілей бізнесу в умовах невизначеності та ризику
Об'єкт	Підприємство сприймається як відкрита система, яка взаємодіє з іншими системами різних рівнів (мікро-, мезо-, макро-)
Суб'єкти	Зовнішні підрядники, власники, керівництво та працівники підприємства
Складові елементи	Підсистеми суб'єкта господарювання та їх взаємодія
Завдання та цілі	Виявлення проблем та вузьких місць, а також їх усунення; чітке формування та сприйняття підприємства як системи з певною кількістю елементів (підсистем) та зв'язків між ними, яка динамічно розвивається і постійно змінюється

1	2
Пріоритетні ресурси	Фінанси, люди та час
Строки реалізації	Коротко-, середньо-, довгострокові періоди
Оцінка ефективності, критерії	Досягнення коротко-, середньо-, довгострокових цілей бізнесу, пом'якшення наслідків невизначеності та ризиків для підприємства

Джерело: розроблено автором

Зважаючи на складність та універсальність управління системою, а також цілі, які повинні бути досягнені в її рамках, вбачається, що цей тип управління має ряд рівнів, які включають: концептуальний, де в межах концепції управління підприємством як системою, формується та визначаються основні напрямки управління; стратегічна, яка пов'язана зі стратегічним управлінням і спрямована на досягнення довгострокових цілей управління суб'єктом господарювання; операційна, яка спрямована на досягнення середньострокових цілей суб'єкта господарювання; тактичний, який включає реалізацію короткострокових цілей підприємства.

Впроваджуючи та використовуючи системне управління на підприємстві, в тому числі з точки зору забезпечення його стратегічного розвитку, необхідно чітко розуміти сильні та слабкі сторони цього типу управління [2].

Зокрема, до сильних сторін управління системою належать: врахування всіх елементів підприємства та основних взаємозв'язків між ними під час управлінських дій; отримання великого обсягу управлінської інформації, що зменшує невизначеність та ризики для суб'єкта господарювання; можливість реалізувати коротко-, середньо-, довгострокові цілі бізнесу; врахування впливу зовнішнього середовища, як на підприємство в цілому, так і на його окремі елементи (підсистеми); можливість використовувати інші види управління та їх складові, як частину управлінської діяльності, включаючи стратегічне управління для встановлення та досягнення довгострокових цілей суб'єкта господарювання.

У той же час управління системою має слабкі місця, до яких належать: труднощі визначення та можливістю врахування всіх ключових взаємозв'язків між елементами (підсистемами) підприємства, особливо неформальними; зниження гнучкості та адаптованості підприємства з недоліками у побудові структури суб'єкта господарювання; складність впровадження всіх інструментів управління та підбір необхідних інструментів для конкретного підприємства; значні вимоги до підготовки персоналу, особливо керівників усіх рівнів, суб'єкта господарювання.

Отже, з урахуванням дослідженого приходимо до висновків про те, що в управлінні системою також є ряд ключових факторів успіху, до яких належать: визначення підприємства як системи; специфічні інструменти управління; можливість застосування інших видів управління, включаючи стратегічне управління. У той же час, варто відзначити таку важливу складову інструментів управління системою, як стратегічні альянси, які можуть підвищити ефективність підприємства (мікросистеми) завдяки його інтеграції у більшу систему (мезосистему).

Література:

1. Стегней М., Іртишева І., Хаустова К., Бойко Ю.: Моделювання стратегічної системи управління в умовах сталого розвитку підприємства / Стегней М. // Проблеми та перспективи управління – 2017. – № 15 (3). – С. 212-223.
2. Adedeji B. Badiru, Oye Ibidapo-Obe, Babatunde J. Ayeni Manufacturing and Enterprise: An Integrated Systems Approach // Series: Systems Innovation Book Series / Boca Raton: CRC Press, 2019. – № 3. – P. 99.
3. Косарева Т. В. Систематичний підхід до управління організацією / Конорева Т.В.// Вісник Сибірського інституту бізнесу та інформаційних технологій. – 2013. – № 2 (6). – С. 17-21.
4. Ouma C. A. Systems approach to successful co-operative enterprise development in Kenya. // European Scientific Journal, 2015. – № 1. – P. 78-85.